
OPATŘENÍ PRO ZADRŽOVÁNÍ DEŠŤOVÉ VODY (NWRM) – PŘÍNOSY PRO SPOLEČNOST I EKONOMIKU

Uvod

Nedostatek vody v krajině je aktuálně jedním z nejčastěji zmiňovaných environmentálních problémů. Řeší se napříč různými odbornými sektory a současný enormní zájem o dotační program Dešťovka dokládá, že i veřejnost citlivě vnímá problémy s nedostatkem vody a snaží se o efektivnější využívání dešťové vody. Přesto se zatím zdaleka nedaří využívat všechny možnosti, které nejrůznější programy v rámci Evropské unie nabízí.

Česká republika je střechou Evropy a veškerá voda tak od nás prakticky jen odtéká jinam. Díky celé řadě technických zásahů realizovaných v naší krajině zejména v druhé polovině 20. století dnes voda od nás odtéká daleko rychleji, než je to žádoucí. Zhruba čtvrtina zemědělského půdního fondu je odvodněna, řeky byly zkráceny až o třetinu své délky. Stále se zvyšuje podíl zastavěných ploch, které nejsou schopny zadržet vodu. Proto je dnes nutné realizovat taková opatření v krajině, která zvýší její schopnost zadržet vodu. Jedná se o často o nákladné aktivity, ale naštěstí je možné využívat nejrůznější evropské fondy, které významnou část investic pokryjí.

Jak může příroda pomoci?

Jednou z nejvhodnějších možností jsou opatření na zadržování dešťové vody [1] (anglicky Natural Water Retention Measures, zkráceně NWRMs) založené na přírodních principech. Jedná se o vynikající alternativu tzv. šedé infrastruktury. Jedná se o udržitelná řešení z pohledu vodního hospodářství, která jsou efektivní z hlediska nákladů a přínosů, jsou užitečná při dosahování politických cílů a jsou přínosná pro zdraví a blaho společnosti. Opatření na zadržování dešťové vody by měly být nedílnou součástí plánů jednotlivých povodí. Příkladem může být projekt "Zvyšování zadržování a prevence povodní a sucha v lesních ekosystémech v nížinných oblastech" realizován v rámci Polského operačního programu Priorita životního prostředí. Zaměřil se na ekologicky nezávadné metody zadržování vody výstavbou nebo renovací několika tisíců vodních skladovacích systémů v nížinných lesích v celé zemi.

„Opatření na zadržení dešťové vody podporují ochranu krajiny, podporují obnovu, zlepšují kvalitu vody, jsou lepší volbou pro řízení povodňových rizik, pomáhají sekvestrovat uhlík. Kromě toho může být využívání těchto opatření považováno za pokrok v rámci jiných politik: rámcová směrnice o vodě, směrnice o ptácích a stanovištích a strategie pro přizpůsobení se změně klimatu. Je to řešení pro společnost, ekonomiku a lidi.“ doplňuje Monika Kotulak, která se této problematice věnuje v rámci organizace CEEweb se sídlem v Budapešti.

Zajištění vody a adaptace na změny klimatu zůstávají jednou z budoucích priorit. Proto by měl příští víceletý finanční rámec (anglicky Multiannual Financial Framework , zkráceně MFF) alokovat 20 % na podporu všech vodohospodářských opatření souvisejících s přizpůsobením se klimatu a měla by být nedílnou součástí všech strategických plánů a programů, které řeší problematiku hospodaření v krajině, adaptace na klimatické změny nebo hospodaření s vodou.

Co můžeme udělat?

Tabulka je převzatá z: Syntetický dokument č.11. Financování NWRM. Jak mohou být NWRM financovány? Office International de l'Eau (OIEau). Dostupné na <http://www.nwrm.eu>

NWRM	Finanční zdroj	Příklad/ případová studie
Faremní opatření Zahrazování drenážních trubek či stružek ke zvýšení hladiny spodní vody Navrácení vegetace - stromů a křovin / Zalesnění Obnova mokřadů / Uměle vytvořené mokřady Ochranné pásy Revitalizace řek Obnova a tvorba rybníků Obnova/management/ochrana niv Meze	SZP pilíř 2 (Program rozvoje venkova) Agro-environmentálně-klimatické opatření Opatření neproduktivní investice Platby za Naturu 2000 a platby související s Vodní směrnicí Lesnicko-environmentální opatření První zalesnění zemědělské půdy	Opatření v rámci „ozelenění“ přímých plateb jako ukázka péče o krajinné prvky (stromy, remízy meze, terasy, příkopy, rybníky)
Obnova řek Obnova mokřadů Opětovné zalesnění	LIFE	Projekt LIFE Riparian Forests (pobřežní lesy) obnovil 11 pobřežních a mokřadních biotopů včetně 5 lesních typů. Obnova zahrnovala odstranění odpadů, péči o nový les a likvidaci invazních druhů.

NWRM	Finanční zdroj	Příklad/ případová studie
<p>Obnova Opatření k zadržení vody Zelená infrastruktura ve městech</p>	<p>Národní zdroje</p>	<p>Agentura „Seine-Normandie“ ve Francii finančně podporuje zavádění opatření směrnice o vodách jako např. retenční nádrže a vegetační struktury (např. pasené příkopy, propustné chodníky). Agentura nabízí privátním investorům vyšší míru podpory pro zavádění NWRM: 60-70% oproti 20-40% pro šedou infrastrukturu. Rovněž nabízí 60% dotaci nákladů na pořízení půdy pro tato opatření.</p>
<p>Obnova Udržitelné systémy městského odvodnění Zelená infrastruktura ve městech</p>	<p>Nástroj financování přírodního kapitálu (NCFF)</p>	<p>NCFF je financovaný Evropskou investiční bankou a nástrojem LIFE. Financuje projekty podporující zachování přírodního kapitálu za účelem tvorby zisku nebo úspory nákladů. Má potenciál financovat NWRM.</p>
<p>Obnova lesů Obnova ekosystémů Cílené výsadby pro „zachycení“ srážek</p>	<p>Platby za ekosystémové služby (PES)</p>	<p>Bosco Limite provedlo zalesňovací opatření v oblasti intenzivního zemědělství za účelem „zachycení“ srážek a zvýšení zásob spodní vody, které jsou využívány městy Benátky a Vicenza v provincii Padua v Itálii. Tím byl zajištěn alternativní, kompetitivní zdroj příjmů pro vlastníky půdy, kteří své pozemky poskytli pro zalesnění formou 10-letých smluv za účelem poskytování vody, ukládání uhlíku z podniků a energie z dřevní biomasy.</p>

NWRM	Finanční zdroj	Příklad/ případová studie
<p>Cílené výsadby pro „zachycení“ srážek</p>	<p>„Vodní fondy“ (kapitálové příspěvky od různých účastníků managementu povodí)</p>	<p>„Vodní fond“ FONAG (Fondo para la Protección del Agua) byl založen v Ekvádoru za účelem ochrany vodních zásob města Quito a několika sousedících kantonů podél řeky Guayllabamba. Fond získává finanční příspěvky od hlavních uživatelů vody v regionu, městských služeb zajišťujících vodu, elektřinu a sanitaci, soukromého pivovaru a společností produkujících balenou vodu, a rovněž od neziskových organizací a institucí ochrany přírody. Mezi financované aktivity patří i NWRM jako zalesňování, obnova lesa či výsadba dalších vegetačních pokryvů, monitoring, budování kapacit a komunikace.</p>
<p>Ochranné pásy podél vodních toků Prevence eroze půdy Šetrné orební metody a prevence utužení půdy Management vodních zdrojů pro zavlažování</p>	<p>Značení produktů</p>	<p>Food Alliance je nezisková organizace z USA, která propůjčuje certifikáty farmářům, zpracovatelům a distributorům jídla za udržitelné praktiky v zemědělství a potravinářství. Pro získání certifikátu je třeba splnit různá kritéria související s welfare zvířat, podmínkami pro zaměstnance, s používáním hnojiv stejně jako s využíváním vody. Pokyny popisují zásady dobré praxe pro farmy a obsahují řadu NWRM.</p>

NWRM	Finanční zdroj	Příklad/ případová studie
Obnova	Bio-uhlíkové trhy	MoorFuture funguje od r. 2012 jako dobrovolný uhlíkový trh zřízený vládami dvou spolkových zemí Německa: Meklenbursko-Přední Pomořansko a Braniborsko. Doposud bylo prodáno téměř 10 tisíc certifikátů soukromým institucím nebo jednotlivcům. Cena jedné tuny emisí CO ₂ je 50-70 EUR, které jsou následně investovány do obnovy a ochrany vrchovišť a rašelinišť. Tímto způsobem MoorFutures přispívá k udržování zásobáren uhlíku a k zadržování živin a vody.

Kontakty, CEEweb pro Biodiverzitu

O opatřeních NWRM se můžete více dočíst v brožuře „Natural Water Retention Measures – benefiting society and the economy“: <http://bit.ly/2thSCXT>

Pro víc informací prosím kontaktujte naši expertku na Natura 2000 a vodní politiku Moniku Kotulak, kotulak@ceeweb.org.

